

UNESCO KATEDRAS “BIOSFĒRA UN CILVĒKS”

FEBRUĀRIS, 2024

ŠAJĀ IZDEVUMĀ LASIET:

Atskats uz starptautisko
semināru Vācijā

Jauniešiem par
kultūrpratību

Dabas aizsardzības
pārvaldes aktualitātes

Aktuālie pasākumi

BIOSFĒRAS REZERVĀTU STARPTAUTISKAIS SEMINĀRS ĒBERSVALDĒ, VĀCIJĀ

Ēbersvaldes universitātes Biosfēras Rezervātu institūts Vācijā rīkoja biosfēras rezervātu (BR) pētniecības starptautisku semināru, kurā piedalījās 33 dalībnieki no 16 valstīm. Pieteikuši dalību bija 50 cilvēki, bet organizatori atlasīja rūpīgi dalībniekus tā, lai būtu pārstāvēti dažādi biosfēras rezervāti un to pētnieki no dažādām valstīm. Seminārs norisinājās četras dienas no 13. līdz 16. februārim Ēbersvaldē, iekļaujot izziņas pastaigu tuvākajā Schorheihe –Chorin biosfēras rezervātā, kurā atrodas Ēbersvaldes un Berlīnes tuvumā. Biosfēras rezervātu pārvaldības starptautiskajā maģistra programmā studē 78 studenti no 24 nacionalitātēm. Institūta pārstāve Vera Luthardt uzsvēra, ka biosfēras rezervāti ir modeļteritorijas ilgtspējīgai attīstībai.

Studenti veic pētījumus biosfēras rezervātos, priekš biosfēras rezervātiem ar pamatīgu iedziļināšanos problēmas izpētē. Vācijā ir 17 biosfēras rezervāti.

Vācijā ir 17 biosfēras rezervāti. Līdzīgi Marks Metzger no Edinburgas universitātes Skotijā uzsvēra, ka BR ir lieliskas vietas, kur meklēt risinājumus ilgtspējīgai attīstībai. Pārstāvis Tomas Beery no Kristianstādes universitātes Zviedrijā sarunā pastāstīja, ka zviedru valodā viņi nelieto vārdu rezervāts, bet gan Biosfēras areāls (area). Viņš norādīja, ka katrā valodā būtu jādomā par atbilstošu vārda lietojumu.

Seminārā bija pārstāvēta Spānija gan no biosfēras rezervāta, gan pētnieku puses, gan arī nacionālās MAB komitejas.

Schorheihe-Chorin BR ainava pie UNESCO Pasaules dabas mantojuma objekta
Foto: A. Liviņa

Semināra dalībnieki Schorheihe –Chorin BR
Foto: HNEE

Spānijā atrodas 53 biosfēras rezervāti. Alberto Hernandez Salinas no Spānijas MAB Nacionālās komitejas savā ziņojumā uzsvēra, ka 2019.gadā veiktajā aptaujā tika noskaidrots, ka ļoti būtiskas ir apmācības un pieredzes apmaiņa ar citu valstu biosfēras rezervātiem. Arī šī semināra noslēgumā tika atzīmēts kopīgs secinājums, ka ir nepieciešamas tikšanās biosfēras rezervātu pētniekiem, lai savā darbā nav vientuļnieki, ir kolēģi, ar kuriem apspriest problēmas un kopīgi meklēt risinājumus.

Albānijas ziņojumā tika izcelts Dzelzs priekšvara kultūras un velo ceļš, kurš šķērso arī mūsu ZBR. Arjans Merolli no pārrobežu BR Ohrid Prespa watershed izgaismoja problēmu, ka šajā reģionā tiek daudz vākti ārstniecības un aromātiskie augu (12 augu sugas ir ekonomiski izdevīgas), kas samazina augu skaitu. Ienākumi no ārstniecības augu ievākšanas vienai ģimenei no 2000 EUR ir pieauguši līdz 10 000 EUR gadā. Augu vākšanas process nav kontrolēts un sertificēts.

Savukārt Carpathian biosfēras rezervāts Ukrainā ir zinātniska institūcija ar 280 darbiniekiem, no kuriem 150 ir reindžeri, 30 zinātnieki, 11 dabas izglītībā strādājošie u.c. darbinieki. Visa BR teritorija ir valsts īpašuma zeme, tajā ir atļauta mežizstrāde tikai vietējam patēriņam (malkai, būvniecībai). Darbojas valsts monitoringa programma un BR izdod zinātnisku ikgadēju žurnālu. Šim BR ir izveidojusies jau ilgstoša sadarbības ar Ēbersvaldes Biosfēras institūtu.

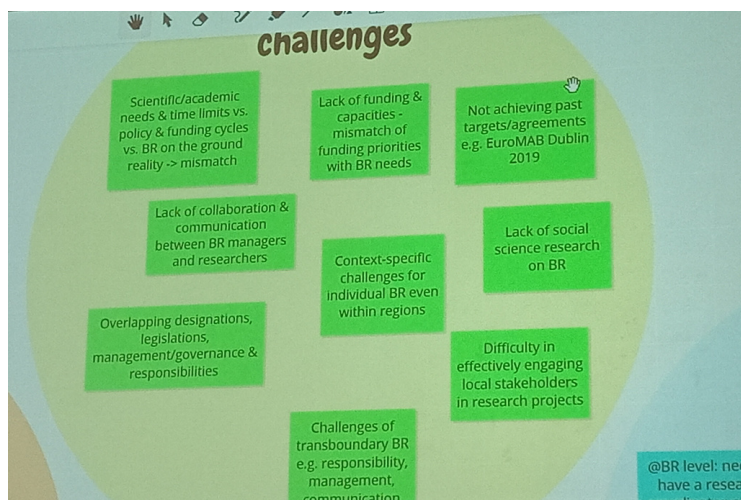
Vairākos ziņojumos tika izgaismota sadarbība starp pētniekiem un biosfēras rezervātu. Tika kritizēta pieeja "Helikopteru pētnieki", kuri ierodas, izprašņā, patērē vietējo laiku un ir projām. Vietas nesaņem no viņiem atbalstu, ieteikumus, risinājumus.

Uzņēmējiem ir svarīgs laiks, ko viņi iegulda sarunās ar pētniekiem. Un ir žēl, ja laiks ir nevajadzīgi izlietots. Bija arī priekšlikums, ka pētniekiem ir jāpērk uzņēmēju laiks, par to ir jāmaksā. Vācijas BR ir patstāvīgi pētnieki lauksaimniecībā, ūdeņu, mežu izpētē un izglītībā. Vairākiem no pētniekiem ir ilgstoša sadarbība ar vietējiem, uzņēmējiem jau vairāk kā 25 gadus. Ir izveidota uzticība un pētnieki meklē risinājumus vietējo, uzņēmēju vajadzībām. Manuprāt, kā labs piemērs tika minēts, ja tiek pārdots īpašums, saimniecība, tad uzreiz kāds no BR sazinās un runā ar jauno īpašnieku, lai būtu izpratne par BR. Andreas Weiss no Wienerwald BR pārvaldības Austrijā pastāstīja par pieredzi BR pārvaldībā, kas robežojas ar pilsētu, teritorijā ir 51 pašvaldība un 7 rajoni. Katru gadu Bioloģiskās daudzveidības dienā 100 eksperti piedalās 1600 pilotēšanas laukumos un brīvprātīgi skaita sugas.

Iepazinām starpkultūru komunikācijas vakarā gastronomiskos kārumus audzēti, gatavoti, brūvēti un citādi darināti BR.

Foto: Pieturvieta BR
Autors: A. Liviņa

Attēls: Kopsavilkums par izaicinājumiem BR
Sagatavoja: Lisa Kopsieker

Kopumā dzirdētie ziņojumi parāda daudz līdzīgas problēmas, tajā pat laikā ļoti atšķirīgas pārvaldības prakses, iesaistīto darbinieku skaita ļoti dažādo amplitūdu dažādās valstīs, svarīgākās risināmās problēmas. Semināra noslēgumā no runām pie darbiem izveidojām sociālajā medijā LinkedIn grupu Biosphere Reserves Research Group, kurā interesanti var iesaistīties.

Jau šā gada 3–7.jūnijā Vācijā Elbas upes ainavas BR notiks EUROMAB 2024 konference, kurai var reģistrēties līdz 31.martam.

Vairāk informācijas: <https://www.unesco.de/formular/registration-euromab-2024>

JAUNIEŠIEM PAR KULTŪRPRATĪBU

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībā ar Izglītības iniciatīvu centru un Daugavpils Universitātes Humanitāro un sociālo zinātņu institūta Ilgtspējīgas izglītības centra profesori PhD Dzintru Iliško, pētnieci Dr.paed. Astrīdu Skrindu un studentiem ir izstrādājuši metodisko materiālu jauniešiem par kultūrpratības veicināšanu.

Metodiskais materiāls jauniešu kultūrpratības veicināšanai ir noderīgs palīglīdzeklis ikvienam pedagogam, kas ikdienā strādā ar jauniešiem formālajā un neformālajā izglītībā, kā arī ikvienam jauniešim, kas vēlas stiprināt savu kultūrpratību – prasmī atrast, saprast un izmantot informāciju par kultūras daudzveidību, novērtēt savu un citu kultūru vienojošās un atšķirīgās vērtības, kā arī kļūt par aktīvu kultūras procesu dalībnieku un veidotāju. Metodiskajā materiālā īpašs uzsvars uz pirmiedzīvotāju kultūru un valodu izcelšanu, dzīvā jeb nemateriālā kultūras mantojuma iepazīšanu un kultūras daudzveidības un starpkultūru dialoga veicināšanu digitālajā vidē.

Materiāls atrodams: <https://ej.uz/it3x>

DABAS AIZSARDZĪBAS PĀRVALDES AKTUALITĀTES

Dabas aizsardzības pārvalde informē, ka lai uzlabotu vairāku Salacas upes baseina upju kvalitāti un palīdzētu saglabāt dabas vērtības ilgtermiņā, iesaistoties Pārvaldei un vēl četriem partneriem, pagājušā gada nogalē uzsākts jauns LIFE programmas projekts “LIFE IS SALACA”. Projekta laikā iecerēts veikt vairākas aktivitātes: izstrādāt Natura 2000 teritorijas dabas parka “Salacas ieleja” dabas aizsardzības plānu; uzlabot dzīvotnes ekoloģiski jutīgām zivju sugām, tajā skaitā lašveidīgajām zivīm; apsaimniekot upmalu mežu, lai uzlabotu ūdens kvalitāti upēs; novērtēt ekosistēmas pakalpojumu Salacai un tās pietekām; izveidot interaktīvu ekspozīciju “Salacas krastos un dzelmē” un kā arī izveidot jaunas pieejas saldūdens apsaimniekošanā, apvienojot divu direktīvu prasības.

Plašāka Informācija par projektu pieejama:

<https://ej.uz/8tas>

AKTUĀLIE PASĀKUMI

- **12.martā plkst. 18.00** KIC "Melngaiļa sēta" tikšanās ar Agni Šmitu, izstāde "Dzīvnieki mājās, pagalmā un pļavā".
- **13. martā plkst. 16.00** Burtnieku pagasta bibliotēkā tikšanās ar Burtnieku apvienības dārznieci Līgu Ozolu "Lai jaunais dārzkopja gads ir zaļa prieka pilns!".
- **13. martā plkst. 13.00** Valmieras pagasta bibliotēkā dzijas putniņu veidošanas meistarklase sākumskolas vecuma bērniem "Grāmata iedvesmo! I. PAKLONE "PUTNI MŪS REDZ". Vietu skaits ierobežots. Pieteikšanās pa tālruni: 28624381.
- **16. martā** Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas centra pārgājiens "Lūkums pie lūkuma jeb krastings gar Vitrupi ". Dalība jāpiesaka līdz 13.martam, aizpildot pieteikuma anketu vietnes www.tiekamiesdaba.lv sadaļā "Notikumu kalendārs"
- **28. martā no plkst. 14.00 līdz 18.00** Vecates pagasta bibliotēkā pasākums "Liela diena nāk!" - rokdarbu kopas jaundarba prezentācija, pogu stāsti, ekskursija uz Tūteres ozolu un citas izdarības.
- **23. martā** uz Pavasara saulgriežu - Lielās dienas sagaidīšanu pie Jērcēnmuižas aicina folkloras kopa "Mežābele" un Jērcēnu pagasta bibliotēka. Pulcēšanās pie Jērcēnmuižas plkst. 6.00, lai dotos sagaidīt saullēktu. Atgriežoties muižas ļaudis cienās ar siltu tēju. Līdzī jāņem Lielās dienas rīta cienasts svētku galdam un olas krāsošanai, lai kopā iešūpotu Lielo dienu.
- **31. martā no plkst. 12.00** Kārķu dabas koncertzālē Lieldienu pasākums: tradīciju aktivitātes pie Dabas koncertzāles, pašdarbnieku koncerts, danču pēcpusdienu kopā ar Valkas pilsētas tautas mūzikas kapelu "Sudmaliņas". Ieeja – 2.00 EUR
- **No 1. līdz 31. martam** Valmieras Integrētajā bibliotēkā grāmatu izstāde "Vilim Plūdonim - 150".

Vidzemes Augstskolas Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūta UNESCO katedra

"Biosfēra un cilvēks"

Sagatavoja: Agita Līviņa sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldes ZBR koordinatori Lindu Kauliņu, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Zinātniskā sektora vadītāju Sarmīti Pulsti un Valmieras integrētās bibliotēkas direktora vietnieci Eģitu Šaicāni.

Kontakti: hespi@va.lv